

Александар Донски

ЗАСЕБНОСТА НА АНТИЧКИТЕ МАКЕДОНЦИ ВО ОДНОС НА ГРЦИТЕ ВО ДЕЛОТО НА АПИЈАН (околу 95 - 165 год.)

Денешната грчка историографија и пропаганда со сите сили се обидува да го убеди светот дека античка Македонија била „грчка држава“ и дека античките Македонци биле „Грци“ (Хелени). Причините за ова се од дневно-политички карактер и истите се добро познати. На Грција и е важно да му докаже на светот дека името Македонија и античките Македонци биле „грчки“ што значи дека ние денешните Македонци „немаме историско право“ на користење на овие „грчки“ имиња. Меѓутоа, наспроти ваквите тврдења, релевантните историски податоци говорат дека најголем опонент на денешната грчка пропаганда се токму делата од античките грчки историчари! Токму во голем број вакви дела децидно се тврди дека античките Македонци не само што не биле никакви „Грци“ (Хелени), туку и дека во добар дел од својата историја тие биле непријателски расположени едни кон други, т.е. античките Грци со векови се наоѓале под македонско ропство. Секако овде се и делата на голем број антички автори од не-грчко потекло кои го тврделе истото.

За жал, барем досега, нашата историографија и официјална политика сосема малку посветуваа внимание на овој круцијален податок кој, доколку соодветно се искористи, може да иницира тежок пораз на денешната грчка пропаганда во очите на светската јавност. Доволно е само некои од ваквите податоци што повеќе и континуирано да се дистрибуираат и експлоатираат пред релевантните светски фактори, секако заедно со податоци за етно-културните врски помеѓу античките и денешните Македонци.

Но, да поминеме на фактите. Постојат податоци за етно-културната засебност на античките Македонци пренесени од над педесет, пред се, старогрчки, но и други антички историчари. Овие сведоштва, според својот карактер, се непосредни и посредни. Во непосредните сведоштва сосема јасно и разговетно Македонците се детерминирани како посебен народ во однос на Грците. Во посредните сведоштва, пак, авторите обично ги опишуваат етно-културните граници на античкиот грчки свет во кои никаде не е спомната Македонија.

Сите вакви сведоштва имаат голема тежина заради фактот што биле дадени од автори, од кои мнозина и сами живееле во близина на античките Македонци, па сосема добро знаеле каков народ се тие.

Во овој текст ќе направиме осврт кон делото на античкиот историчар Апијан, а сите останати податоци ги објавуваме во книгата која набргу треба да излезе од печат под наслов *„Старогрчки и други антички сведоштва за засебоста на античките Македонци“*.

Апијан (Appian) потекнувал од Александрија. Се родил околу 95 година. Околу 120 год. заминал за Рим, каде учел за адвокат. Во 147 бил назначен за прокуратор во Египет. Тој е автор на неколку историски дела, од кои единствено делото „Историја на Рим“ („Романика“) е во целост зачувано. Ова дело било напишано околу 165 година и истото е составено од 24 книги. Од останатите негови дела зачувани се само фрагменти. Едно од неговите нецелосно зачувани дела била и книгата „Македонските војни“. Од оваа книга зачувано е поглавието под наслов „Илирските војни“. Во овој текст Апијан исто така јасно ги одвојува Македонците од Грците.

Така, на пример, пишувајќи за нападите на илирските племиња во Македонија, Апијан вели:

„...Некои илирски племиња, а посебно Скордизите, Медите и Дарданците повторно заеднички ги нападнаа Македонија и Грција, при што ограбија многу храмови, вклучително и храмот во Делфи.“ (Illyrian Wars, 5).

Значи тој овде јасно ги издвојува етно-културните територии на „Македонија и Грција“ како одделни целини.

Во продолжение Апијан е уште подециден, па одделно ги спомнува и Македонците и Грците како народи. Во 82 фрагмент од својата книга, тој пишува:

„Римјаните... им објавија војна на Илирите заради нивните ограбувања на храмовите и со тоа Римјаните ги вознемирија Грците и Македонците.“

И овде гледаме дека Апијан многу децидно ги спомнува Македонците како посебен народ во однос на Грците, спомнувајќи ги во контекст на војната помеѓу Илирите и Римјаните.

Во поглавието „Сириските војни“ (2) од „Историја на Рим“, Апијан уште подецидно ги издвојува Македонците и Грците како два посебни народа. Пишувајќи за почетокот на непријателствата помеѓу Римјаните и Антиох Трети (крал од македонската династија на Селевкидите кои останале да владеат со дел од Азија по смртта на Александар Велики), Апијан пишува:

„Овде почнале неговите (на Антиох Трети, з.м.) отворени недоразбирања со Римјаните затоа што како што одел кон грчките градови повеќето од нив му се приклонувале и ја примале неговата војска бидејќи се плашеле дека ќе бидат окупирани. Но жителите на Смирна и Лампсак, како и некои други што се спротивставиле, испратиле свои амбасадори кај Фламиниј, римски генерал што претходно го порази Филип Петти Македонски во голема битка во Тесалија. Работите меѓу Македонците и Грците биле тесно поврзани во одделни времиња и места, како што прикажав во мојата „Грчка историја“.

Овде нема да навлегуваме во детаљно објаснување на сложените политички процеси од тоа време (кога Антиох тргна да ги покорува грчките градови, но некои од нив побарале помош од Римјаните), туку ќе се задржиме на темата на нашиов интерес, која уште еднаш овде е децидно потврдена преку јасното издвојување на Македонците и Грците како два посебни народа.

Во своето дело „Сириските војни“ (52) Апијан за Македонците дури пишува дека биле посебна „раса“ (без оглед на тоа какво значење имал овој збор значел во антиката). Опишувајќи ги настаните по смртта на Александар Велики Македонски, Апијан пишува:

„Во оваа книга посветена на сириската историја јас раскажав како Римјаните дојдоа во посед на Сирија и како ја доведоа до состојбата во која денес се наоѓа. Не е лошо да кажеме нешто и за тоа како Македонците, кои владеела со Сирија пред Римјаните, ја освоија истаа оваа земја.

По Персијанците, Александар Велики стана владетел на Сирија, како и над народите што таму ги затекнал. Но, тој умрел, оставајќи еден мал син и еден се уште нероден. Македонците кои биле лојални на расата на Филип, го избрале Аридеј, братот на Александар за крал заради малолетноста на синовите на Александар...“

Во истото дело (58) Апијан пишува за дејноста на Селевк (македонски генерал, а подоцна крал на дел од отцепената империја на Александар) во основањето градови. И во оваа прилика Апијан сосема јасно ги издвојува Македонија од Грција. Тој дури пишува и дека Македонците и Грците имале посебна топонимија на своите градови со која Селевк се служел во именувањето на новооснованите градови. Овде читаме:

„Тој изградил градови во сите свои области и шеснаесет од нив ги нарекол Антиох во чест на својот татко; пет Лаодика во чест на својата мајка; девет ги именувал со своето име, а четири според имињата на своите сопруги: три Апама и еден Стратоника... На останатите тој им стави имиња од Грција и од Македонија или во чест на своите подвизи или во чест на Александар. Заради тоа во Сирија и среде барбарските области во горна Азија, многу градови носат грчки и македонски имиња.“

Јасното издвојување на грчките од македонските имиња (топонимија) од страна на познатиот антички историчар Апијан е уште еден удар против современата големогрчка пропаганда, која пишува за некакви „грчко-македонски“ имиња.

Во продолжение на истото дело (63) Апијан нуди еден многу интересен податок со кој се руши уште еден од темелите на современата грчка историографија и пропаганда во врска со етничкото потекло на македонската царска династија Аргеади (од која потекнуваат Филип Втори и Александар Велики Македонски). Имено, среде јавноста во прилична мера е проширена информацијата дека припадниците на оваа династија потекнувале од местото Арг, кое се наоѓало на Пелопонез (што значи дека биле - „Грци“). Меѓутоа, Апијан пишува нешто сосема поинаку. Во посочениот извадок од неговото дело, тој вели:

„Постои Арг на Пелопонез, постои друг во Амфилохија и уште еден во Орестија (од каде што потекнуваат македонските Аргеади), а еден има и на Јонското Море...“

Орестија е област од Македонија. Значи, според Апијан, и во Македонија постоел град со името Арг и оттаму потекнувала македонската династија Аргеади, а не од Арг на Пелопонез! Доколку некој забележи дека за потеклото на македонската династија од Арг на Пелопонез постојат антички сведоштва, ќе одговориме дека и сведоштвото на Апијан е античко сведоштво - ништо помалку вредно и релевантно од оние кои тврдат поинаку.

Но и на Пелопонез во дамнешните времиња кога биле оформени почетоците на македонската династија живеел негрчкиот народ Пелазги, за кои токму Херодот пишува дека не можеле да се разберат со Грците и дека војувале со нив. Оттаму, доколку Аргеадите и навистина потекнувале од Арг на Пелопонез (иако Апијан тврди дека потекнувале од Македонија), тоа воопшто не значи дека биле „Грци“. Посебно ако се знае дека нивните истакнати членови си зборувале на неразбирливиот за Грците, македонски јазик.

Да заклучиме дека и Апијан со своето дело се вклучува во плеадата антички автори кои ја потенцирале етно-културната засебност на античките Македонци.